PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 477 • 2017
Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Aldona Standar
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
e-mail: standar@up.poznan.pl

PRZYGOTOWANIE SAMORZĄDÓW DO WSPÓŁPRACY Z ZAGRANICZNYM INWESTOREM. PRZYKŁAD GMIN WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

PREPARATION OF LOCAL GOVERNMENTS TO THE COOPERATION WITH FOREIGN INVESTORS. AN EXAMPLE OF WIELKOPOLSKA COMMUNES

DOI: 10.15611/pn.2017.477.23

Streszczenie: Celem artykułu jest poznanie stopnia przygotowania samorządów do współpracy z zagranicznym inwestorem. Badaniem objęto gminy wiejskie województwa wielkopolskiego. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że przedstawiciele badanych urzędów są zainteresowani pozyskaniem inwestora z zewnątrz i dobrze oceniają swoje przygotowanie do obsługi przedsiębiorców. Jednak tylko średnio w co trzeciej gminie przygotowano ofertę dla zagranicznego inwestora. Im wyższy poziom rozwoju gminy, tym udział gmin mających taką ofertę jest wyższy.

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna, determinanty atrakcyjności inwestycyjnej, inwestorzy, jednostki samorządu terytorialnego, obszary wiejskie.

Summary: The aim of the article is to know the degree of preparation of local governments to cooperate with a foreign investor. The study included rural communes of the Wielkopolska Province. Based on the survey it can be concluded that the representatives of authorities surveyed are interested in attracting investors from outside and well-evaluate their preparedness to support entrepreneurs. However, only an average of every third commune prepared an offer for a foreign investor. The higher the level of development of the commune, the higher the participation of communes having such an offer.

Keywords: investment attractiveness, the determinants of investment attractiveness, investors, local government units, rural areas.

1. Wstęp

Termin „atrakcyjność" pochodzi z języka łacińskiego od słowa *attractio*. Oznacza przyciąganie uwagi, wzbudzanie zainteresowania. Według Kwiecińskiego, Stawickiej, i Wróblewskiego [2010, s. 5] jednostką atrakcyjną dla potencjalnych inwestorów jest obszar posiadający pewne własności korzystniejsze z punktu widzenia przedsiębiorców w porównaniu z innymi regionami funkcjonującymi w polskiej gospodarce. Na atrakcyjność inwestycyjną składa się wiele ważnych czynników, np. dostępność transportowa, położenie, dostęp do rynku zbytu, wielkość zasobów pracy, w tym również aktywność gmin wobec inwestorów. Na ogół w pierwszym etapie podjęcia decyzji lokalizacyjnej inwestor analizuje czynniki krajowe i dokonuje wyboru dogodnego kraju dla umiejscowienia inwestycji. Potem analizuje czynniki lokalne i na ich podstawie wybiera najbardziej odpowiadający mu region do zlokalizowania swojej inwestycji. W rywalizacji o pozyskanie inwestora duże znaczenie ma aktywność władz samorządowych oraz dbanie o uzyskanie i utrzymanie przewagi nad pozostałymi jednostkami rywalizującymi [Kosiedowski 2008, s. 62]. Celem artykułu jest więc poznanie stopnia przygotowania samorządów do współpracy z zagranicznym inwestorem.

2. Znaczenie zagranicznych inwestorów dla rozwoju lokalnego

Ocena wpływu kapitału zagranicznego na obszarze przyjmującego inwestycje bezpośrednie jest tematem licznych badań. Rozwój przedsiębiorczości, w tym tej z udziałem kapitału zagranicznego, niesie za sobą określone konsekwencje zarówno pozytywne, jak i negatywne. Wynikają one między innymi ze specyficznych cech obszaru lokującego kapitał, typu inwestora i inwestycji oraz prowadzonej polityki inwestycyjnej względem niego. Do korzyści zalicza się kreację nowych miejsc pracy (szczególnie w przypadku inwestycji *greenfield*), nawiązanie współpracy z rodzimymi przedsiębiorcami i ich rozwój czy podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji poprzez zatrudnienie w kapitałochłonnych branżach oraz ogólny wzrost zarobków [Dziemianowicz1997, s. 34; Domański 2002, s. 91; Wojtasiewicz 2006, s. 46-49]. Z punktu widzenia władz gminnych to właśnie rozwój lokalnego rynku pracy czy ogólne ożywienie gospodarcze w połączeniu z napływem do budżetu dodatkowych środków z tytułu podatków lokalnych należą do tych najważniejszych korzyści, jakie działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego przynosi gminom. Należy jednak wspomnieć, że inwestorzy z zewnątrz postrzegani są również jako zagrożenie. Szczególnie dotyczy to tworzenia zbyt silnej konkurencji dla lokalnych przedsiębiorców, transferu wykwalifikowanej kadry z firm rodzimych czy możliwości stosowania „brudnych" technologii zakazanych w kraju macierzystym [Pawlak i in. 2015].

3. Metoda i źródła danych

W literaturze przedmiotu (np. badania IBnGR i PAIZ) często autorzy podejmują próbę szacowania atrakcyjności jednostek terytorialnego podziału kraju (regionów, województw, powiatów, gmin), z czego najrzadziej gmin. W większości badań nad atrakcyjnością inwestycyjną jednostek terytorialnych wykorzystuje się wielowymiarową analizę porównawczą[1]. Atrakcyjność inwestycyjna jest najczęściej postrzegana jako wypadkowa wyodrębnionych obszarów, które charakteryzuje się z kolei zespołami cech diagnostycznych, dla których wylicza się mierniki syntetyczne. W przypadku tej publikacji stopień przygotowania do współpracy z zagranicznym inwestorem oraz determinanty zostały zidentyfikowane na podstawie analizy unikatowych danych zebranych na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego[2]. Podmiotem badania są gminy, gdyż są to główni kreatorzy klimatu inwestycyjnego. Dane zostały przedstawione w przekroju uwzględniającym poziom rozwoju[3]. W ten sposób sprawdzono, czy występuje zależność pomiędzy sytuacją społeczno-gospodarczą a prowadzoną działalnością gospodarczą przez zagranicznych inwestorów oraz przygotowaniem gmin do pozyskania takiego przedsiębiorcy. Zależności sprawdzono za pomocą analizy wariancji ANOVA. W celu ukazania nasycenia przedsiębiorczości z udziałem kapitału zagranicznego obliczono wskaźnik liczby takich przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wykorzystując wartości kwartylów, podzielono badaną zbiorowość, gdzie 1 grupa oznacza gminy o najwyższym poziomie wskaźnika, a 4 o najniższym. Źródłem tych danych był BDL GUS. Posłużono się przykładem gmin wiejskich, jako że ten typ jednostki samorządu terytorialnego jest najbardziej zróżnicowany. Obecnie gminy te zatracają swój wiejski charakter, stając się „sypialniami" miast czy ośrodkami rozwiniętego przemysłu. Zakres terytorialny objął województwo wielkopolskie, zaś czasowy 2015 rok. Wykorzystano też metody badawcze: deskryptywną, porównawczą i wybrane metody statystyki opisowej.

---

[1] Na przykład Hellwig [1987], Jajuga [1993], Strahl [1998].

[2] Badanie zostało przeprowadzone w 2015 r. i stanowiło część unikatowego projektu pt. „Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w wybranych regionach Polski – analiza porównawcza", realizowanego przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. W artykule wykorzystano część danych zebranych w województwie wielkopolskim przez zespół w składzie: K. Pawlak, A. Standar, M. Kołodziejczak i W. Kołodziejczak. Kwestionariusze ankietowe wysłano drogą mailową do wszystkich gmin w województwie (226 gmin), Zwrotność wyniosła 49%. W przypadku analizowanych gmin wiejskich uzyskano 51 ankiet przy 116 jednostkach tego typu w województwie (zwrotność wyniosła 44%).

[3] W artykule wykorzystano podział gmin ze względu na poziom rozwoju zaproponowany przez Bartkowiak oraz Pocztę [2012]. W tym celu autorzy posłużyli się metodą bezwzorcową, tworząc cechę syntetyczną. Wykorzystano cechy dotyczące: renty położenia, infrastruktury społecznej oraz technicznej, kapitału społecznego oraz ludzkiego, finansów lokalnych, a także aktywności lokalnych władz. JST podzielono na cztery grupy, uwzględniając średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Grupa 1 oznacza wysoki poziom wskaźnika, grupa 2 średniowysoki, grupa 3 średnioniski, grupa 4 niski poziom.

4. Wyniki badań

W 2013 roku województwo wielkopolskie zajęło czwarte miejsce w Polsce pod względem liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego i trzecie pod względem wartości posiadanego przez nie podstawowego kapitału zagranicznego. Przedsiębiorstwa te stanowiły 8,8% wszystkich w kraju i skupiały 8,3% całości podstawowego kapitału zagranicznego tych podmiotów. Od 1999 roku liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie wielkopolskim zwiększyła się o 83,0%, a wartość podstawowego kapitału zagranicznego skupionego w tych podmiotach wzrosła ponad 3,5-krotnie. Kapitał zagraniczny pochodził obecnie z 69 krajów, z czego ponad 86,0% całkowitej wartości kapitału pochodziło z Unii Europejskiej, w tym przede wszystkim z Niemiec i Holandii. Głównym zainteresowaniem zagranicznych partnerów było przetwórstwo przemysłowe, w tym przede wszystkim przemysł: elektromaszynowy, środków transportu, spożywczy, chemiczny oraz farmaceutyczny. Zagraniczni inwestorzy na koniec 2013 roku w województwie wielkopolskim zatrudniali aż 38,5% ogółu pracujących w tym regionie. Pomimo że wśród firm z udziałem kapitału zagranicznego w większości przeważały mikroprzedsiębiorstwa, to zatrudnionych w nich było zaledwie 1% ogółu pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego. To duże zakłady zatrudniały 79,0% łącznej liczby pracujących w tego typu podmiotach [Pawlak i in. 2015, s. 6-7, 14].

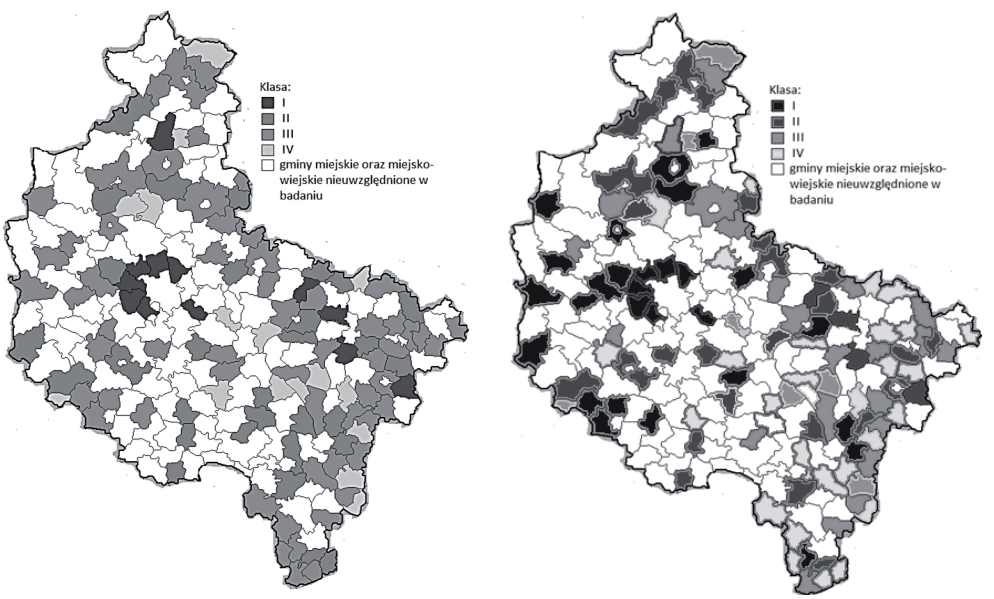

Rys. 1. Delimitacja gmin wiejskich województwa wielkopolskiego ze względu na poziom ich rozwoju (po lewej) i liczbę podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (po prawej)

Źródło: opracowanie własne.

Szczególnym zainteresowaniem ze strony inwestorów zagranicznych cieszą się gminy wiejskie zlokalizowane w zachodniej części województwa, co związane jest z bliskością Niemiec, czyli najważniejszego partnera gospodarczego Polski, oraz rozwiniętą infrastrukturą techniczną, szczególnie transportową. Warto podkreślić, że gminy, przez teren których przebiega autostrada A2, charakteryzują się jednymi z najwyższych wskaźników podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Ponadto najwyższy poziom wskaźnika cechuje gminy otaczające wielkopolskie ośrodki regionalne, w tym przede wszystkim Poznań. W gminach, takich jak Tarnowo Podgórne, Suchy Las, odnotowuje się najwyższe wartości w skali nie tylko województwa, ale też kraju. Ponieważ są to jednocześnie gminy o najwyższym poziomie rozwoju, zaszła statystycznie istotna zależność potwierdzona analizą ANOVA (F=5,43 przy p=0,00) (rys. 1). Średni wskaźnik dla gmin grupy 1 o wysokim poziomie rozwoju wyniósł 27,53 podmiotu na 10 tys. mieszkańców i okazał się statystycznie istotnie różny od wyników grupy 2 (6,63), grupy 3 (4,63) i grupy 4 (2,79). Gminy o najwyższym poziomie rozwoju cechuje nie tylko korzystna renta położenia, ale także infrastruktura, kapitał społeczny i ludzki. Czynniki te należą również do najczęściej wskazywanych jako zachęcające do dokonania inwestycji przez inwestorów, stąd na tych terenach przedsiębiorczość rozwija się najlepiej (rys. 2). Jej rozwój z kolei przyczynia się do napływu do budżetów gminnych wpływów z podatków (CIT, od nieruchomości, ale też PIT dzięki zatrudnieniu mieszkańców gminy), które to mogą być przeznaczone na dalszy rozwój tych samorządów.

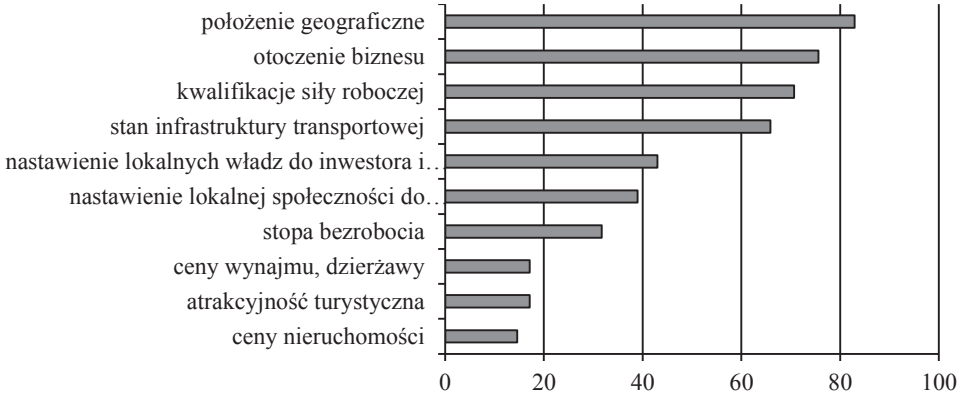

Rys. 2. Czynniki zachęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa wielkopolskiego w opinii zagranicznych inwestorów (% wskazań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego oraz [Pawlak i in. 2015, s. 29].

Prawie wszystkie badane gminy wiejskie województwa wielkopolskiego są zainteresowane pozyskaniem inwestora zagranicznego. Zróżnicowany jego poziom wynika zarówno z poziomu rozwoju gminy, jak i jej charakteru. Przedstawiciele

każdego badanego samorządu o wysokim poziomie rozwoju wyrażają pragnienie pozyskania takiego przedsiębiorcy na swój teren. Wynika to z faktu, że na terenie gmin o wysokim poziomie rozwoju na ogół współpraca z zagranicznym inwestorem jest już nawiązana, w związku z tym ich władze potrafią wykorzystać takie instrumenty polityki inwestycyjnej, które przyciągną skutecznie kolejnego przedsiębiorcę. Gminy te to najczęściej jednostki „obwarzankowe" wokół dużych miast, w tym przede wszystkim Poznania, co powoduje naturalny napływ na ich teren wielu przedsiębiorców, w tym zagranicznych. Doskonała lokalizacja jest niewątpliwym ich atutem. Generalnie wśród gmin o niższym poziomie rozwoju w co piątej władze nie są zainteresowane pozyskaniem inwestora zagranicznego. Przede wszystkim taka opinia dotyczy gmin z dominującymi funkcjami przemysłowo-rolniczymi i rolniczo-przyrodniczymi, a więc tam, gdzie przemysł jest już rozwinięty lub występują bariery prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na obecność walorów przyrodniczych na ich terenie (tab. 1).

Tworzenie klimatu do inwestowania przez władze JST jest jednym z ważniejszych czynników gwarantujących napływ kapitału do gminy. Pierwszym krokiem w celu przyciągnięcia inwestora jest przygotowanie bogatej oferty inwestycyjnej. O ile prawie każda badana gmina wykazywała takie zainteresowanie, o tyle już podjęcie jakiekolwiek aktywności w tym celu wykazała tylko średnio co trzecia gmina. Zauważyć można prawidłowość, że im wyższy poziom rozwoju gminy, tym udział gmin posiadających taką ofertę jest wyższy. Wynikać to może zarówno z wcześniejszego doświadczenia gmin w tym zakresie, jak i możliwości sfinansowania tego typu działań. Uwzględniając charakter jednostki, należy stwierdzić, że w największym stopniu swoją ofertę skierowaną do potencjalnych inwestorów zagranicznych przygotowały gminy najbliżej położone ośrodków miejskich (w tym Poznania) oraz te o stosunkowo dobrze wykształconej funkcji przemysłowej. Żadna z gmin o funkcjach rolniczo-przyrodniczych nie ma przygotowanej wspomnianej oferty, co może świadczyć tylko o pozornym zainteresowaniu inwestorem z zewnątrz (tab. 1).

Tabela 1. Porównanie poziomu rozwoju badanych gmin wiejskich województwa wielkopolskiego ze stopniem zainteresowania pozyskaniem inwestora zagranicznego i posiadaniem oferty skierowanej do inwestorów

Grupa poziomu rozwoju gmin	Zainteresowanie pozyskaniem inwestora (% wskazań)	Posiadanie oferty skierowanej do inwestorów (% wskazań)
1 grupa	100,00	71,43
2 grupa	80,00	30,00
3 grupa	86,21	24,14
4 grupa	80,00	20,00
Ogół badanych gmin	86,27	31,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pozyskanie zagranicznego inwestora obarczone jest większym zaangażowaniem ze strony władz JST niż w przypadku krajowego przedsiębiorcy. Wynika to z faktu, że gmina konkuruje na rynku nie tylko regionalnym czy krajowym, ale także globalnym. W związku z tym działalność promocyjna powinna być prowadzona na jeszcze większą skalę, co związane jest z zaangażowaniem na ogół większych środków finansowych oraz kapitału ludzkiego. W tym celu władze gmin wykorzystują wszystkie możliwe kanały promocji, doświadczenie nabyte podczas nawiązywania wcześniejszych relacji z przedsiębiorcami czy pomoc ze strony instytucji powołanych do realizacji tego celu. W przypadku aż 86% badanych gmin przedstawiciele samorządowi za barierę skutecznej promocji uznali brak środków własnych. Pozostałe bariery wskazywano stosunkowo rzadziej, co świadczy o tym, że skuteczna promocja oznacza wydatkowanie przez JST znacznych środków, na które władze większości gmin nie mogą sobie pozwolić. Bariera ta, jak i pozostałe, w relatywnie niskim stopniu wskazywane są w przypadku gmin o najwyższym poziomie rozwoju, co należy uznać za oczywiste. W tych jednostkach stosunkowo więcej środków można przeznaczyć na promocję, zatrudnienie odpowiedniej kadry, a ich rozwinięty obszar już sam w sobie powoduje zainteresowanie ze strony przedsiębiorców. Co piąte wskazanie badanych urzędników dotyczy również niskiej oceny zaangażowania urzędników oraz braku zatrudnienia wykwalifikowanej kadry. Odpowiedzi te wskazują na krytyczną ocenę wystawioną pracownikom własnego urzędu gminy i świadczą o prawdziwości wyrażonych w badaniu opinii. Jeśli wziąć pod uwagę charakter gminy, brak środków własnych znacznie częściej wskazywany był w przypadku jednostek o profilu rolniczym, natomiast najrzadziej w przypadku tych położonych najbliżej aglomeracji. Związane jest to z uzyskiwaniem przez gminy aglomeracyjne znacznie większych wpływów z podatków lokalnych, a przez to ich lepszą kondycją finansową (tab. 2).

Ocena przygotowania władz samorządowych do współpracy z przedsiębiorcą zagranicznym jest odzwierciedleniem skuteczności realizacji polityki inwestycyjnej.

Tabela 2. Bariery skutecznej promocji w opinii badanych gmin wiejskich województwa wielkopolskiego ze względu na poziom ich rozwoju (% wskazań)

Grupa poziomu rozwoju gmin	Bariera			
	brak środków finansowych	brak wykwalifikowanej kadry	małe zainteresowanie ze strony podmiotów, które mogłyby pomóc w promocji	słabe zaangażowanie urzędników
1 grupa	71,43	14,29	0,00	14,29
2 grupa	80,00	40,00	20,00	30,00
3 grupa	93,10	17,24	10,34	27,59
4 grupa	80,00	20,00	0,00	0,00
Ogół badanych gmin	86,27	21,57	9,80	23,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że samorządowcy korzystnie ocenili swoje przygotowanie do współpracy z inwestorem zagranicznym. W skali od 1 do 5 średnia ocena uplasowała się na poziomie 3,76. Jest to dobry prognostyk odnośnie do napływu kapitału zagranicznego do gmin wiejskich województwa wielkopolskiego. Najkorzystniej swoje zabiegi i kompetencje oceniono w gminach o najwyższym poziomie rozwoju. Także w tym przypadku wystąpiła prawidłowość, że im wyższy poziom rozwoju gminy, tym ocena wyższa, co oznacza, że wyniki tej analizy przedstawiają obiektywne opinie (tab. 3).

Tabela 3. Porównanie poziomu rozwoju badanych gmin wiejskich województwa wielkopolskiego z liczbą przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego i przygotowaniem samorządów do współpracy z zagranicznym inwestorem

Grupa poziomu rozwoju gmin	Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego/ 10 tys. mieszkańców	Poziom przygotowania (średnia arytmetyczna)
1 grupa	27,53	4,14
2 grupa	6,63	3,80
3 grupa	4,63	3,72
4 grupa	2,79	3,40
Ogół badanych gmin	7,99	3,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Porównując wyniki dla oceny przygotowania oferty gmin skierowanej do inwestora z zewnątrz wraz z poziomem rozwoju gmin oraz liczbą przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego/10 tys. mieszkańców, można stwierdzić, że im poziom rozwoju wyższy, tym wyższy też poziom przedsiębiorczości z udziałem kapitału, ale też poziom przygotowania do współpracy z zagranicznymi inwestorem. Jest to oczywiste, gdyż doświadczenie ułatwia nawiązywanie kontaktów z kolejnymi przedsiębiorcami oraz przygotowanie oferty adekwatnej do zainteresowania, co powoduje też bardziej efektywne wydawanie środków na promocję. Z kolei gminy o niższym poziomie rozwoju nie są tak atrakcyjne pod względem prowadzenia działalności gospodarczej, stąd rzadziej inwestorzy zagraniczni lokują tam swój kapitał. Co niepokojące – przedstawiciele samorządowi także tych gmin najsłabiej ocenili poziom przygotowania do pozyskania zagranicznego inwestora, co nie rokuje korzystnie, jeśli chodzi o napływ kapitału do tych samorządów i przełamanie tego impasu.

5. Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że gminy województwa wielkopolskiego cieszą się znacznym zainteresowaniem ze strony zagranicznych inwestorów. Częściej podejmują się prowadzenia działalności gospodarczej w zachod-

niej części regionu niż wschodniej, szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wybór takiej lokalizacji potwierdzają też wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród inwestorów, którzy za najważniejsze czynniki determinujące napływ kapitału uznali przede wszystkim korzystne położenie, następnie kwalifikacje siły roboczej oraz rozwinięty sektor otoczenia biznesu oraz infrastrukturę transportową. O ile położenie gminy jest czynnikiem zupełnie niezależnym od ich władz, o tyle pozostałe wymienione determinanty samorządowcy mogą starać się poprawiać.

Prawie wszystkie badane gminy wiejskie województwa wielkopolskiego są zainteresowane pozyskaniem inwestora zagranicznego. Zróżnicowany poziom tego zainteresowania wynika z poziomu rozwoju gminy, jak i jej charakteru. Jednak tylko średnio w co trzeciej gminie przygotowano ofertę dla zagranicznego inwestora. Im wyższy poziom rozwoju gminy, tym udział gmin mających taką ofertę jest wyższy. Wynikać to może zarówno z wcześniejszego doświadczenia gmin w tym zakresie oraz możliwości sfinansowania tego typu działań. Za niekorzystne zjawisko można uznać, że 80% ankietowanych przedstawicieli gmin o najniższym poziomie rozwoju wyraża zainteresowanie pozyskaniem zagranicznego inwestora, podczas gdy tylko 20% miało taką ofertę. Jej brak może skutecznie utrudniać nawiązanie jakichkolwiek kontaktów z przedsiębiorcami.

Pozyskanie zagranicznego inwestora obarczone jest większym zaangażowaniem JST, w tym wykorzystaniem instrumentów skuteczniejszej promocji niż w przypadku krajowego przedsiębiorcy. Aż 86% przedstawicieli badanych gmin za barierę skutecznej promocji uważa brak środków własnych. Pozostałe bariery wskazywano znacznie rzadziej, co świadczy o tym, że skuteczna promocja oznacza wydatkowanie przez JST znacznych środków, na które większość gmin nie może sobie pozwolić. Przede wszystkim na znaczenie tej bariery wskazywali przedstawiciele gmin o niższym poziomie rozwoju, co na ogół łączy się również z ich mniej korzystną sytuacją finansową.

Generalnie samorządowcy korzystnie ocenili przygotowanie swoich urzędów do współpracy z inwestorem zagranicznym. Jest to dobry prognostyk odnośnie do napływu kapitału zagranicznego do gmin wiejskich województwa wielkopolskiego. Jednocześnie także w tym przypadku wystąpiła prawidłowość, że im wyższy poziom rozwoju gminy, tym ocena przygotowania wyższa oraz wyższy poziom wskaźnika przedsiębiorczości z udziałem kapitału zagranicznego. Z jednej strony wyniki tej analizy świadczą o prawdziwości i obiektywizmie wyrażanych opinii, z drugiej są niepokojące, jeśli chodzi o przełamanie impasu gmin o niskim poziomie rozwoju. Zarówno stosunkowo słabe przygotowanie urzędu, jak i relatywnie gorsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej wymagają podjęcia przez ich władze szczególnie dużego wysiłku organizacyjnego i finansowego w celu przełamania tej niekorzystnej sytuacji.

Literatura

Bartkowiak N., Poczta W., 2012, *Czynniki rozwoju obszarów wiejskich w Wielkopolsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań.

Domański R., 2002, *Gospodarka przestrzenna*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.

Dziemianowicz W., 1997, *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, Studia Regionalne i Lokalne, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.

Hellwig Z., 1987, *Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasoby i strukturę wykwalifikowanych kadr*, Przegląd Statystyczny, z. 1.

Jajuga K., 1993, *Statystyczna analiza wielowymiarowa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Kosiedowski W., 2008*, Regiony Europy Środkowo-Wschodniej w procesie integracji ze szczególnym uwzględnieniem wschodniego pogranicza Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.

Kwieciński L., Stawicka M., Wróblewski M., 2010, *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej, Wrocław.

Pawlak K., Standar A., Kołodziejczak M., Kołodziejczak W., 2015, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim*, Raport z badania, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Urząd Miasta i Gminy Kłodawa.

Raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, 2015, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2015*, Gdańsk.

Raport Państwowej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, 2015, *Atrakcyjność inwestycyjna regionów*, Województwo Wielkopolskie, Warszawa,

Strahl D., 1998, *Taksonomia struktur w badaniach regionalnych*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław.

Wojtasiewicz L. (red.), 2006, *Rola zagranicznych inwestorów bezpośrednich w gospodarce wielkopolski*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.